

Sára Jandová: *Analýza díla *Szene aus dem Prager Judentandelmarkte Jana Theobalda Helda: hudební reflexe pražského židovského trhu v raném 19. století.** Bakalářská práce ÚHV FF UK, Praha 2024, 81s. + 4s. příloh

(Posudek vedoucího práce)

Jan Theobald Held (1770-1751), věhlasný pražský lékař a zároveň výborný amatérský hudebník konce 18. a první poloviny 19. století, patří mezi osobnosti, o nichž se v muzikologii udržuje spíše „slovníkové“ povědomí a mezi specialisty tušení ne zcela doceněného významu. Tento stav je ještě umocněn Heldovým záměrem sepsat své hudební paměti, záměrem, který dle všeho nestačil realizovat a který v badatelích opakovaně vyvolává pocit značné frustrace. I tak je ovšem Held autorem hodným pozornosti muzikologie, což dokládá i bakalářská práce Sáry Jandové. Předmětem jejího zájmu není Heldova vlastní kompozice, ale úprava druhé věty sonáty g moll, z op. 34 Muzia Clementiho z roku 1797, kterou Held o čtyřicet let později adaptoval na vlastní text pro čtyři zpěvní hlasy a smyčcový kvartet a klavír(?). V Heldově textu také tkví největší atraktivita tématu, jedná se totiž o komickou scénku, parodii na malý židovský vetešnický trh, Tandelmarkt, tak jak se po staletí provozoval na Havelském tržišti na Starém Městě pražském a který důvěrně znal i Held.

Sára Jandová zpracovala téma velmi komplexně a – budiž řečeno již úvodem – nad rámec požadavků bakalářské práce. Po vymezení tématu, kde si krom studia vlastní úpravy klade za cíl také postihnout, jakým způsobem reflektuje toto dílo dobové nahlížení „židovskosti“, následuje souhrn stavu bádání o Heldovi a pramenné základny. Posléze autorka přistupuje k velmi podrobnému popisu pramene a na základě paleografického rozboru nabízí posun v datování zhruba o desetiletí dříve (cca 1850). Následuje poměrně extenzivní seznámení s osobností J. T. Helda a jeho hudebních aktivitách, kde autorka vydatně čerpá z fascinujících skladatelových pamětí, a to jak z komentovaných edic, tak i z rukopisů, a mimo jiné se zamýšlí, v kterém z pražských salonů mohlo dílo zaznít. V další kapitole věnuje Jandová velkou pozornost židovskému Tandelmarktu, jeho funkci v životě města, ale také způsobu jeho reflektování u dobových pozorovatelů, Pražanů i cizinců, přičemž nemalý důraz klade na prvky zvukové. Tento oddíl autorka zakončuje výběrem Heldových vlastních postřehů k „židovské přítomnosti“ nejen na tomto trhu. Je potřeba ocenit, že Jandová dobová svědectví čte kriticky, upozorňuje na různé stereotypy a zažitá předsudky, zároveň ale upozorňuje na obtížnost interpretace těchto výpovědí a své analýzy označuje jako „spíše pozorování“.

Poslední kapitola je věnována analýze díla samotného, nejdříve jeho textové složce (lingvistické i obsahové) a následně zhudebnění. I přes značné jazykové bariéry se Jandové podařilo dešifrovat většinu textu psaného kombinací hovorové němčiny, jidiš a komolené češtiny, a analyzovat hlavní nástroje komična. V hudební analýze si autorka všímá vztahu mezi originálem a úpravou, který je v zásadě velmi těsný, a způsobu distribuce textu, kde sleduje nejen technické aspekty, ale i dramatický, resp. komický potenciál konkrétních Heldových postupů.

Jandová téma zpracovala velmi zevrubně a příkladně interdisciplinárně, plně zde využila své druhé studijní specializace v oboru hebraistika a židovská studia, stejně jako škálu metod hudební vědy. Široká kontextualizace tématu, vysoké jazykové kvality textu i přesvědčivé výsledky, které dalece přesahují ryze muzikologický rámec, volají po publikování v odborném periodiku, byť v odlišné, koncentrovanější podobě. Pro tyto účely by bylo vhodné ještě posílit téma parodie a celou skladbu také nahlédnout z pohledu dobové operní dramaturgie, resp. operního ansámblu. Chybné číslování kapitol (přeskočeno číslo tři) je patrně způsobeno prací s automatickým formátováním. Je k diskusi, jestli lze a má smysl toto zařadit mezi přípustné opravy po obhajobě práce, kterou plně doporučuji a práci navrhuji hodnotit výborně.

Otázky k diskusi:

Může autorka nabídnout hypotézu, proč Held toto dílo vytvořil?

Můžeme podle něčeho soudit, zdali dílo bylo či nebylo provedeno?

Je klavír v partituru součástí úpravy anebo je myšlen spíše jako pomůcka pro nastudování?